List 10. **NOVICE** Tečaj XXXVII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 5. marcija 1879.

Obseg: Kaj storiti z vinom, katero barvo spremení ter kalno postane. — Nekoliko potrebnega pojasnila o ruskem lanu. — Ali tudi sadnemu drevju gnoj koristi? — Gospodarske skušnje. — Gospodarske novice. — Nekoliko poduka o srebernem denarji, ki je zopet prišel na dan. — Hrvatska slovnica za Slovence. — Splošna volilna pravica in pa ustavoverci. — O dr. Jos. Perwolfovem delu „Slavjansko orientalno vprašanje". (Dalje.) — Bosna dežela za naselnike. — Črtice iz Bosne. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kaj storiti z vinom, katero barvo spremení ter kalno postane.

Dostikrat se pripetí, da mlado vino barvo kaj močno spremení, da postane grdo-rujave, včasi še celó črnikasto-rujave barve, in se ob enem tudi zgostí, da postane kalno. To se posebno potem kaj rado primeri, ako je grozdje le slabo dozorelo in ako se je o slabem (deževnem) vremenu zrejalo, ter o takem vremenu tudi — mogoče, da že močno nagnjito — obiralo.

In ravno preteklo leto bilo je tako, da se je v več vinorejskih krajih z grozdjem vse prav tako godilo, kakor je ravno omenjeno bilo, in v takih krajih prav gotovo zdaj vino — posebno nižejše in slabotnejše — vklubuje, tako, da ni za prodaj.

Praša se toraj, kaj je s takim vinom storiti? ali mu je še pomagati?

Da! še mu je pomagati, in sicer tako le: Pred vsem je potrebno, da se vino alkoholizira, to je, da se mu alkohol v podobi finega špirita, kakoršen se po 80 krajc. liter kupuje, pomnoži. (Ordinar smrdljiv špirit ni za rabo). Finega špirita se dodá po potrebi, slabotnejšemu vinu več, krepkejšemu manj. Tako pri eni meri se more reči, da navadno 6 litrov špirita zadostuje za 12 do 15, tudi do 20 veder vina. Špirit se kar v vino vlije, ter ž njim pomeša, bodi-si še na drožéh ali pa naj je vino uže pretočeno, presneto. Čez kakih 6 do 8 dni se mora tako vino očistiti, kar gre najboljše z želatino — „gelatine Lainè" — izpod rok. Vzame se namreč na vsako vedro 2 do 3 lote želatine, katera se nekoliko raztolče, ter potem v čisti vodi pri ognji počasi raztopí. Na stari funt želatine naj vzame se 6 do 8 litrov vode. Raztopljena želatina se pustí popolnoma ohladiti, in potem se v vino vlije ter z močnim mešanjem z vinom dobro pomeša.

Vino se navadno kmalu očisti; osmi dan po čiščenji se more uže, popolnoma ozdravljeno, v drugo, toda močno z žveplom zakajeno posodo pretočiti, presneti; v tej mora vsaj dva meseca pri miru ležati.

R. Dolenec.

*) Vsled dopisa kmetijške podružnice metliške, da v onem okraji, kakor na Hrvatskem in drugje lanska vina rada motna (kalna) postajajo, je na prošnjo družbe kmetijske g. ravnatelj deželne slapenske vinorejske šole spisal ovi poduk. Vred.

Nekoliko potrebnega pojasnila o ruskem lanu.

„Novice" so uže v več listih prinesle sporočila kmetovalcev, kako se jim je lanska setev ruskega lanenega semena sponesla.

Pritožujejo se nekateri, da se seme v sodčekih v kepah skup drži; drugi, da je nekoliko sprhneno bilo. Eni trdijo, da je še precej dobro, drugi, da ga je le komaj polovica ozelenela, sploh pa, da se je v rasti prav slabo sponašalo, in da je zeló malo semena obrodilo.

Ker se zopet čas setve lanu bliža, da ga družba kmetijska iz Rusije dobi, zato mislim, da bode gospodarjem vstreženo, ako nekatere besede o tem semenu spregovorim.

Da v kepah sprijeto laneno seme, bodi-si domače, bodi-si rusko, za setev sposobno ni, to mora vsak gospodar vedeti. Ali je pa on uže tako seme kupil, ali morebiti sam zanemaril, da se je seme sprijelo v kepe, ali da je sprhnilo, to je drugo vprašanje.

Da gospodarji morejo laneno seme za setev obvarovati, da se v kepe ne sprime in spridi, jih na sledeče lastnosti semena opozorujem: Laneno seme ima lastnost, da se pri južnem vremenu rado spoti, in ker je oljnato in nekoliko smoljeno, sprime se v kepe in kaj rado splesnije, pa se tako pokvari. Treba je tedaj, seme v zračnih in suhih shrambah hraniti, iz sodčekov na suhe in zračne pode, ne preveč na debelo, razsuti, pa tudi večkrat, posebno ob južnem vremenu, premetavati ali premešati.

Kdor tako s semenom ravná, si gotovo za setev zdravo seme obdrži in ako ste zemlja in letina za lan ugodni, se bode tudi prav dobro obnesel.

Da ruski lan veliko manj semena daje memo domačega, to je znana reč; to pomanjkljivost pa ta lan z obilnim in dolgim predivom kaj bogato nadomestuje.

A. B.

Ali tudi sadnemu drevju gnoj koristi?

Dolgo časa se niso mogli trtorejci sprijazniti z nasvetom umnih mož, da treba je tudi trti gnojiti, ako hočemo od nje pričakovati obilnih dohodkov. Saj nam

nepozabljivi župnik Matija Vertovec v svoji lepi vinorejski knjigi pripoveduje, kako so se hudovali njegovi farani, ko so ga videli, da je nograde, ki so lastnina župnije bili, gnojil. Pa izvrstni vspeh jih je potolažil in celó napotil, da so tudi oni trtam gnojiti začeli.

Tako piše prof. Povše v goriškem „Gosp. listu“, in nadaljuje podučni članek tako le:

Sadnemu drevju dandanes le redko kdo gnoji, čeravno bi prav z umnim gnojenjem sadnih vrtov mogli zdatno povišati naše sadne dohodke.

Prav podučljivo je v tem slišati slavnega pomologa, župnika Fišerja, ki pripoveduje o velikem vspehu, katerega je zapazil pri grofu Wolkensteinu na Češkem, ki je nasadil velikansk češnjev vrt, pa ga tudi pognojil. Omenjeni posestnik imel je namreč nek obširen kos brezovega gozda, ki mu je revno malo dobička donašal, in to tem manj, ker so ondotni revni kočarji pogostoma zahajali va-nj ter kradli brezove veje. Prekopal se je ves ta pusti svet in zasadil s češnjami. Vsakako bilo je celo podvzetje dvomljivo, ker dotična zemlja bila je zeló pusta. Znano je sicer, da češnja ni ravno zbirčljiva in da tudi v revnem svetu še obrodí. V prvih letih rastla so drevesca prav povoljno in so tudi bogato rodila. Pa kmalu so opešala in uže so se začela nekatera drevesa sušiti. Takoj je sprevidel umni oskrbnik, da drevesa, katera so velika postala, ne najdejo več v takem revnem zemljišči potrebnih redilnih snov. V začetku so se širile korenine bolj v površji, torej v boljši zemlji, pozneje pa so dospele korenine v spodnje od poprejšnjih brezovih dreves izmolzene plasti, kjer niso več našle potrebnega živeža ter so morale začeti hirati. Napeljal je dobrega starega gnoja na vrt, katerega je globoko podoral, da so ga hitreje korenine dobile. Ob enem je pustil vse suhe veje gladko odžagati.

Res je bilo dovolj dela in stroškov, a še veči bil je vspeh! Ne eno drevo, ne ena sama vejica se ni več našla, da bi se posušila. Krepko so pognala poprej hirajoča češnjeva drevesa, obilno so rodila in sicer prav lepe, debele in okusne češnje. Globoko prerahljanje in ob enem gnojenje zemlje je tudi podnebnemu vplivu za zboljšanje zemlje pot odprlo, kajti v zrahljani svet prihajal je plodivni zrak in potrebna vlažnost.

Kakor je ta poskušnja ugodna, tako se bo vsakatera druga izvršena pri drugem sadji, na pr., pri hruškah, jabelkih itd. enako dobro obnesla. Če pride drevo v neizmolzeno zemljo, gotovo dobro obrodí in tudi visoko starost doseže. Njegove korenine segajo sicer tudi v spodnje globoke, mrtve plasti, al korenine imajo to lastnost, da si nerazkrojene redilne tvarine v zemlji pripravljajo ter sposobne za sprejem storé.

Zato vidimo, da se drevesa tudi v bolj pusti zemlji dobro obnašajo, če le na tej zemlji poprej niso globoko korenikajoča drevesa rastla, kajti sicer najdejo spodnjo zemljo uže po svojih prednikih izmolzeno.

Ne pozabimo torej na naša sadna drevesa, in dajmo jim bogate hrane z gnojem. Hvaležno sadno drevje bo z obilnim sadjem bogato povrnilo stroške in trud gnojenja.

Gospodarske skušnje.

* *Kako se po plesnjivem dišeči oves popravi.* Treba ga pomešati s stolčenim ogljem in tako pomešan naj leži 2 tedna na kupu. Potem se na veternici sčisti in oves je oproščen zopernega zatuhlega duha.

Gospodarske novice.

* *Zbor kmetovalcev in gozdarjev* na Dunaji je sklenil letos napraviti velik kmetijsk izlet v Bosno in Hercegovino. Namen tega izleta, katerega bo vodil predsednik tega društva grof Kinsky, je, da se seznanijo avstrijski kmetovalci z razmerami poljedelstva in gospodarstva v onih dveh novo pridobljenih deželah ter da bo potem to društvo za povzdigo kmetijstva tudi ondot kaj storiti zamoglo. Prav tako!

* *Zgledna kmetijska podružnica.* V doljni Avstriji v okraju „Feldsberg“ je jako marljiva kmetijska podružnica, katera je sedaj v svojem društvenem organu objavila poročilo o svoji delavnosti. V tem okraju tedaj se nahaja: 33 ročnih žitnih mlatilnic, 40 večih mlatilnic, katere goni konjska moč (göpel), 10 mlatilnic, katere goni parna sila; 56 sejalnih strojev; 12 travokosnih strojev; 1021 žito čistilnih strojev in 48 slamoreznic. Skoro vse te mašine bile so nakupljene po prizadevanji ondotne kmetijske podružnice. Pač zgledna podružnica, katero priporočamo našim kmetijskim podružnicam, katere se komaj v celem letu enkrat zberejo v posvetovanje. Brez dela in truda ni zmage. In kdo je predsednik tej marljivi kmetijski podružnici? Ondotni c. k. okrajni sodnik, mož navdušen za blagar kmetovalcev. Da bi ga tudi pri nas gospodje uradniki posnemati hoteli!

„Gosp. list“.

Podučne stvari.

Nekoliko poduka o srebernem denarji,

ki je zopet prišel na dan.

Naš sreberni denar, ki je razen drobiža več let izginil iz prometa, in na katerega mesto je stopil papirnati denar, se je zopet prikazal tako, da, kakor nekdaj, bodo trgovci, ki imajo velika plačila posebno v daljne kraje odrajtovati, zopet namesti srebernih dvajsetic in tolarjev iskali bankovcev zato, ker so bankovci iste vrednosti, kakor sreberni denar, poštnina pa za njih pošiljatev cenejša kakor za težko srebernino.

Na vprašanje: od kod pa na enkrat ta čudni prevrat o srebernem denarji, odgovarjamo sledeče:

V druzih (tujih) državah, kamor je leta in leta šlo sila veliko avstrijskega srebernega denarja, se je namesti poprejšnje sreberne veljave (Silberwährung) vpeljalo zlató, in zato so se naše cesarske blagajnice (kase) in pa bankine blagajnice napolnile s srebrom tako, da jim je zdaj zopet mogoče, namesti papirnatih goldinarjev izdajati sreberne. *)

Ker je v našem cesarstvu denarna veljava narejena na podlagi srebra, zato je vse eno, ali imaš srebro ali nakaznico na srebro, to je, naš bankovec. Sreberni denar ni zdaj tedaj nič bolji kakor papirnati denar, in papir nič bolji kot sreberni denar.

Važno je pa zdaj vedeti, prvič: kateri sreberni denar je tekoč, to je, katerega mora vsaka gospóska in vsak človek za plačilo namesti papirnatega denarja vzeti, in drugič: po čim?

Zato naj služi to-le kazalo tekočega srebernega denarja in njegove sedanje veljave:

Cesarski križavec je veljaven za . .	2 gld.	30	kr.
„ pol križavec „ „ .	1 „	12	„
„ četrt „ „ „ . .	— „	55	„
„ tolar stari (Conv. Münze) .	2 „	10	„

*) Ces. in deželni uradniki so en del svoje plače za ta mesec že prejeli v srebru.

Cesarski goldinar stari „ „ . .	1 gld.	5	kr.
„ tolar nov (od 1859. in naprej)	2 „	—	„
„ goldinar nov „ „ .	1 „	—	„
„ zvezni tolar (Vereinsthaler) .	1 „	50	„
Cesarska dvajsetica stara (Conv.-Mz.)	— „	34	„
„ desetica „ .	— „	17	„
„ petka (fünfer) „ .	— „	8½	„
Cesarsk groš „ .	— „	5	„
„ četrt goldinar (od leta 1859. naprej)	— „	25	„

če niso luknjasti ali oglodani.

Potem še zamenuje cesarska dež. kasa stare dvojače od leta 1848. in 1849. za 8 krajc.

Cesarske kase ne vzamejo necesarskega srebra, pa tudi cesarskega luknjastega ali oglojenega srebra ne, kajti tak denar gre kot navadno srebro v topilnico; s tem pa, se ve da, je več ali manj zgube; tako na priliko se dobí za parski tolar matere božje samo 2 gold., za stare petice 20 soldov ali še manj, če so močno oglodane.

To se nam je potrebno zdelo pojasniti zato, ker vemo, da bode vsaj prvi čas marsikaj pomot o veljavi različnega srebernega denarja. —

Cena cekinov pa ostane, kakor dozdaj, nadavku (agiju) podvržena in je v navadnih kurznih naznanilih razvidna.

Slovansko slovstvo.

* *Hrvatska slovnica za Slovence.* Spisal Franjo Marn, gimn. profesor. Založila Matica slovenska. V Zagrebu 1879.

△ Z veliko zvedljivostjo smo vzeli v roke omenjeno „hrvatsko slovnico za Slovence", ter se uverili, da je ta knjiga vse hvale vredno znanstveno delo, posvečeno našemu slavnemu gosp. dr. Jan. Bleiweisu. Posebno zanimljivo in podučno je obilno „glasoslovje", to je, preglasje (Lautlehre). Pokazal nam je domoljubni gosp. pisatelj, kako marljivo in korenito je premišljeval hrvaščino in slovenščino, vedno oziraje in opiraje se pri tem po Miklošičevem vzgledu na trdno podlogo: staro slovenščino. — Ta primerjajoči način je — ne samo jako koristen, nego i sila potreben vsakemu, kdor se hoče do dobrega naučiti katerega koli slovanskega narečja ali razrečja.

Jako pametno je po naši misli tudi to, da rabi g. pisatelj v sklanji in v spregi do malega Daničićeve primere (paradigmata); vendar se vidi iz dostavka na str. 97 (budem, — eš itd.), dalje iz dodane „nepravilne in nepopolne sprege" glagolov: hòjeti ali „htjeti", „iti" ali „ići", „mòći" itd. (str. 98—100), dá ni posnemal po tlačanski, nego da je mislil samostalno, in to s posebnim ozirom na Slovence.

Namen tej slovnici je seznaniti Slovence (sosebno pa premilo slovensko mladino) s književnim jezikom „hrvaško srbskim". Tega vodila verno se držé, podaje ti gosp. pisatelj tudi srbsko „azbuko" (abecedo), in to cirilico Vukovo.

Skrajni čas je že, da bi znal vsak izobražen Slovenec čitati tudi cirilico; a kdor je še ne zna, zdaj ima lepo priliko priučiti se je. Previdni gosp. pisatelj ponuja takim poleg drugih primernih spiskov za vajo v „berilu" tudi dva srbska, to je, s cirilico tiskana.

Močno povišuje tej lični knjigi vrednost tudi prideti „slovarček" onih besed, katere se nahajajo v omenjenem „berilu", pa se ne vjemajo sè slovenščino. S pomočjo tega „slovarčka", ki jako povišuje vrednost tej lični, lepo tiskani knjigi, čita in umé lahko vsak izobražen Slovenec brez kakega drugega slovarja vse spiske v „berilu". — Ako bi smeli kaj svetovati za drugi natisk, rekli bi samo toliko: naj bi se nekoliko prikosalo (sicer izvrstno) glasoslovje, a namesto tega pomnožilo se „berilo", ki nadomeščuje v tej slovnici skladnjo (sintakso).

Po vsem tem ponavljamo svojo razsodbo, da je ta slovnica vse hvale, tedaj tudi priporoke vredna, in da si je po njej i „Matica slovenska" pridobila velike zasluge s pospehom znanstvenega nauka književne hrvaščine in za ožjo véz med najbližimi slovanskimi brati. *)

Političnе stvari.

Splošna volilna pravica in pa ustavoverci.

V čedalje grji nagoti se kažejo „ustavoverci", kakor Herbstovci sami sebe imenujejo. Skoro vsaki dan kaj novega odkrije na njih. Grozna je zato res misel, da od teh ljudí visí blagor in hudo milijonov avstrijskih prebivalcev, in uže se po vsi pravici nam vriva vprašanje: bi li ne bilo bolje, ako bi se povrnili zopet k nekdanjemu absolutizmu, kakor da ta svojat skruni zlate besede „svoboda", „ustava" in „narodno ravnopravnost"?

Kaj je Herbstovcem enaka državna pravica vseh stanov, to so zopet jasno pokazali nedavno v državnem zboru, ko je poslanec Kronawetter podal zbornici peticijo 35.131 delavcev za vpeljavo splošne volilne pravice.

Res, da Avstrija še ni polje za rogoviljenje tistih ljudí, ki se delavce le „delajo" in pod to firmo po druzih ciljih merijo, — al po državni temeljni postavi je zagotovljena vsakemu človeku pravica prošinj ali peticij. Nikakor toraj ni šlo, to peticijo — vzlasti ker je bila jako zmernega duhá — kar naravnost odbiti in neprebrano v koš vreči. Delavci niso namreč tirjali nič druzega ko to, da bi se tiste pravice enakopravnosti, ki se nahajajo v temeljnih državnih postavah, dale tudi njim, da bi tudi oni smeli voliti svoje poslance v državne, deželne in občinske zastope. Nič naravnejega ni ko to, da se vsak državljan želi vdeleževati ustavne uprave; pravico do tega ima tem več, ker so tako zvani liberalci fraze o svobodi kar z lopatami metali med ljudstvo in ga pripravili do prepričanja, da je samovlada tudi njemu potrebna.

Akoravno so toraj to peticijo naši liberalni jezični junaki sami v prvi vrsti provzročili, kako so se vendar le unidan obnašali proti nji v državnem zboru! Še brati je niso pustili, kajti ko je zbornice predsednik dal glasovati o tem, ali naj se peticija bere ali ne, so vsi obsedeli, kakor da bi bili pribiti na klopi. Državopravna (naša) stranka, Poljaki in nekateri, ki ne spadajo k nobeni stranki, so komaj komaj prodrli s svojimi glasovi, da se je smela peticija brati. Vsi advokati in profesorji, „Chabrusovci" in drugi liberalni vitezi pa so zopet jasno pokazali, da jim ni mar za drugo, ko za neomejeno lastno gospodarstvo. In med temi ni bilo tako zvano ustavoverno veliko posestvo najbolj zagrizeno, nego najhujše nasprotnike peticije pokazali so se ravno tisti možje, ki se naprej in naprej vedno bahajo le s svojo svobodoljubnostjo, to je, Herbstovci. Ti možje bi najraje še drugim stanom vzeli volilno pravico, sami pa do smrti radi imeli dobro plačane sedeže v zbornici poslancev. Ko bi jim bilo Lasser-Auerspergovo ministerstvo predložilo postavo, po kateri bi se kaj tacega zgodilo, vsi bi bili z obema rokama sprejeli tudi kakoršne koli bosniške predloge.

*) Slovnica ta se dobiva v pisarnici Matice in pri knjigarjih po 60 krajc.

*

Ko je pri zadnjem razgovoru o berolinski pogodbi poslanec Auspitz zeló hudo prijel dr. Herbsta in mu dokazal, da on edini je kriv vsega sedanjega slabega denarnega stanja, takrat so vsi zarohneli in celó rekli: „Državopravna stranka se sramuje za ustavoverno stranko“. A drugače je bilo o peticiji delavcev; tu so se res konservativci sramovali za „ustavoverce“. Če že plemenitaži, kakor grof Hohenwart, knez Liechtenstein in drugi glasujejo za prebranje peticije, kako je to, da „ultra-liberalci“ Herbst, Sturm, Kopp, Liebig itd. niso prijazni delavcem?! Ali ne sledi iz tega to, da se državopravna stranka ne bojí delavcev, pač pa se jih bojí vsa „ustavoverna“ svojat, katera zatajuje svoja načela, kedar gre za to, biti liberalni tudi proti drugim. Ti ljudje hočejo svobodo imeti le za-se, drugim je nikakor ne privoščijo.

Kakor pa ti ljudje, tako so tudi njihovi časniki; tudi ti niso besede zinili o peticiji onih 35.131 delavcev. Zakaj? Zato, ker vseh teh 35.131 delavcev nima toliko milijonov, kakor en Rothschild sam. Ustavoversko koló goni le denar, dokler pa denar gospodari, bo imel povsod besedo le tisti, ki ga ima in dobro plačuje svoje privržence, — drugi pa ne, če jih je tudi na stotine. Taki liberalci imajo vedno odprte žepe, za samo besedo se ne zmenijo dosti.

Zgodovinske stvari.

O dr. Jos. Perwolfovem delu „Slavjansko-orientalno vprašanje“ zvanem.

Piše Fr. Potočnik.

IV.

(Dalje.)

Ideja, da je Avstrija poklicana, Turke iz Evrope pregnati, ni nova, ni iznajdba grofa Andrassya. Čeravno je slavni avstrijski državnik Kavnic izrazil misel, ki se še danes pogosto sliši, da je najbolja avstrijska politika ta, da brani Turčijo pred ruskimi navali, in kateri je rekel v nekem pismu, da nobena država ne more Turčije pred poginom rešiti, ko samo Avstrija; bil je vendar cesar Jožef vse drugačnih misli. On je pisal 6. julija 1788. francoskemu ministru grofu Montmorinu: „Ti barbari iztoka so več ko dve sto let mojim prednikom nagajali, prisege in pogodbe prelomili, kedar se jim je zljubilo, plenili po naših deželah in naše puntarje podpirali, mirovnih pogodeb niso nikoli spoštovali, moje podložne so strašno mučili. Kedar je bila Avstrija v vojski, planili so v naše kraje in so divjali kakor kanibali. Prišel je čas, da se vzdignem jaz kot maščevalec človečanstva, da bom Evropo odškodil za to, kar je po teh barbarih prestala, da bom to šibo Božjo, to roparsko druhal iz sveta iztrebil.“

Ob enem je pisal cesar Jožef kralju pruskemu: „Jaz sem meč potegnil, in ga ne bom prej v nožnice nazaj djal, dokler ne najdem zadostovanja, dokler ne dobim tega nazaj, kar se je moji hiši vzelo. Vi ste vladar, in poznate kraljeve pravice. Jaz sem pričel vojsko zoper Osmane, da si nazaj dobim vkradeno blago, nekatere dežele, nam po krivici vzete.“ In kakor je imel cesar Jožef resno voljo, osvoboditi turške kristijane, tako so tudi ti v Avstrijo zaupali. Dne 5. septembra 1780. spisali so v Temešvaru zbrani Jugoslovani prošnjo do Avstrije, kjer se med drugim bere:

„Mi smo prisegli našemu milostnemu caru s trdno prisego zvestobo do zadnje kaplje krvi, mi smo mu obljubili v našem in naših potomcev imenu vedno udanost, in boriti se s Turki brez pogleda na naše življenje. Mi hočemo to prisego ponoviti itd.“ Potem prosijo za orožje in strelivo in končajo prošnjo s temi stavki: „Nam preti popolen pogin, in bolje je za nas, da vsi v boji poginemo, kakor pa da nas dušmanin kolje, kakor klavno živino. Pred celim svetom smo zaslužili to cesarsko milost, pomoč in brambo; ko bi je pa ne dobili, primorani bodemo, podati se pod varstvo Rusije. Ako se nam ta prošnja odbije, ne bomo tega pozabili ne mi, ne naši potomci; od roda do roda naj bo to našim potomcem v svarilo.“

Srbsk prostovoljec, častnik Aleksij Nenadović, odgovoril je svojemu vodji Mihajloviću, ki mu je odsvetoval, vrniti se v Srbijo, to-le: „Res je, da sem prisegel cesarju zvestobo in da hočem braniti domovino proti Turčinu; vsakdo zna, da svoje prisege ne prelomim niti cesarju, niti sebi. Pa cesar je tudi naš srbski narod zapustil, kakor so zapustili njegovi predniki naše cesarje. Zato se vračam v Srbijo.

Nimam pisača ali drugače učenega človeka, pa šel bom od samostana do samostana in povedal vsakemu mnihu, naj to dobro zapišejo, da zanaprej noben Srb ne bo Nemcu verjel.“

Da Avstrija ni izpolnila svojega poklica, osvoboditi turške kristijane, temu krivi so bili največ Madjari in njih sovraštvo do Slovanov. Njim ni bilo za to, osvoboditi „schismaticos, infideles, sanctae et unicae matris ecclesiae rebelles et chatolicae fidei contemptores“, ampak le za „occupare, et sedi apostolicae in spiritualibus in temporalibus vero nostrae jurisdictione deo cooperante subjugare“.

Žalostna je podoba, ki nam jo Perwolf tukaj naslika; neprestano omahovanje Avstrije med Rusijo in Turčijo; kakor smo uže rekli, bil je Kavnic te misli, da se mora Turčija pred poginom obvarovati; vendar je bil leta 1772. pri volji, v zvezi z Rusi Turčiji odtrgati nekaj kosov, in to precejšnjih; govorilo se je o Bosni in Srbiji, enem delu Valahije in Bolgarije, da celó o Albaniji in Macedoniji, sploh o vsem turškem posestvu poleg jadranskega morja do Moreje. Tačas je Kavnic Mariji Tereziji na srce govoril, da bi postala habsburška monarhija še enkrat tako mogočna, če bi si te dežele osvojila.

Leta 1774. želel je Kavnic Turčijo popolnoma ponižati; med tem pa je koval avstrijski internuntius Thugut zvezo med Avstrijo in Turčijo. Leta 1789. je Kavnic še zmirom zagovarjal misel, da je zveza med Avstrijo in Rusijo dobra, koristna in potrebna, ker se pri obeh državah nahajajo vse lastnosti naravnih zaveznikov; druga si drugi lahko privošči povečanje in pri tem se lahko podpirate med sabo; obe imate skupnega sovražnika na Turčiji, in skupnega nevarnega soseda, kralja pruskega. Toda propad poljske države je preobrnil vse politične naklepe starega kancelarja; l. 1795. srečali ste se Avstrija in Rusija na Bugu in Zbruču.

To pa je gotovo: danes so vse oblasti, tudi Angleška, prepričane, da daljši obstanek turškega gospodarstva v Evropi ni več mogoč; v tem nazoru so vse vlasti enake, prepir se vrtí le okoli — plena. Vsaka velevlast hoče se pri tej priložnosti kolikor mogoče okoristiti in ker je Rusija od nekdaj največ storila za osvobodjenje kristijanov in za pregnanje Turkov, toraj íma pač pravico do enega deleža tega plena, in ravno tega deleža jej ne privošči Evropa, najmanj pa Anglija.

(Dalje prihodnjič.)

Ozir po svetu.

Bosna dežela za naselnike.

Pod tem naslovom je v nemškem jeziku „Bosnien ein Land für Ansiedler“ prečastiti pater Franc, prior

samostana Trapiškega v Mariji Zvezdi poleg Banjeluke, v „Weckstimmen“ objavil spis jako zanimiv, kajti gospod prior je uže 10 let v Bosni, pozná ljudí in deželo, pa je pošten mož, da se mu verjeti more, kar on piše.

V tem pismu odgovarja prior na 5 vprašanj, ki si jih sam stavi.

Na 1. vprašanje: „Kaj se dá v Bosni vloviti?“ odgovarja g. prior: „delo in premoženje“. Ta „beraška“ dežela — kakor šaljivo imenuje Bosno — je blizo tako velika kakor Česka; ta „beraška“ dežela je imela nekdaj svoje lastne kralje, in stara kraljeva stolica Jajce ima še danes lepšo lego kakor vsaka druga stolica. In ta „beraška“ dežela je bogata gozdov in planin, zemlja čuda rodovitna, v rekah ima mnogo rib, v zraku mnogo perutnine, v gorah ima rudnikov z železom, kuprom, s premogom in srebrom; v dolinah je polno plodnih travnikov in druzega več.

Na 2. vprašanje: „kdo naj gre v Bosno?“ odgovarja: „Pred vsem naj gredó revni ljudjé, kajti dela najdejo v Bosni veliko, pa tudi plačila za delo. Za temi naj gredó v Bosno ljudje z nekolikim kapitalom, kajti s tem si morejo kupiti veliko zemljišče. Pa tudi bogatini in veliki kapitalisti naj gredó; oni si nakupijo lahko velika posestva, ki jih potem manj premožnim na kose prodajo. Gosp. prior obeta, da rad posreduje naselitev. Posebno potrebni pa so rokodelci in fužinarji vsake vrste.

Na 3. vprašanje: kdaj je pravi čas, iti v Bosno? odgovarja: koj v začetku spomladi.

Ceno zemljišč popisuje prior tako-le: za 4 do 5 gold. se dobí oral z grmovjem zaraščenega zemljišča, neobdelana zemlja skoraj zastonj. Blizo mest veljá avstrijski oral zemlje 1. vrste 60 do 80 gold.

Nihče naj pa ne misli, da tukaj pečene tice komu kar naravnost v usta leté. Kdor misli, da bo tù lenobo pasel, pa vendar dobro živel, naj ne hodi sem.

Vrh vsega tega popisuje, kako malo šol, malo cerkev, malo duhovnov, malo zdravnikov je v Bosni. Tudi davkov še ni kaj, pa prior misli, da pridejo z Avstrijanci tudi davki. Vsi frančiškani so Bošnjaki in govorijo le srbsko, malokter magjarsko in laško, nemško nobeden „s Kranjci (Slovenci) in Čehi“ razumejo se kmalu.

To je kratek posnetek mičnega spiska.

Črtice iz Bosne.

(Dalje.)

Občudovaje logiko tega mladenča ga opomnim, da mi na zadnje vprašanje ni dal odgovora. Na to reče temnega obraza: „Prašal si me po mojih svojcih. Vedi toraj: jaz še brata imam in ga nimam.“

„To ni mogoče!“

„Da, moj brat je poturica. Da bi ga ubila strela!“

„Ej, toraj renegat. Zakaj se je poturčil?“

„Zapeljan je bil po bliščobi. Prihaja k nam beg, moj brat mu je všeč, ker je čvrste postave, vzame ga seboj in mu pokaže lepo obleko, kojo bo nosil, če zataji svojega Boga; obljubi mu, da bo njegov služabnik ter mu pokaže tudi mošnjo zlatov. Moj brat, po tem preslepljen, zataji svojega Boga in postane begov ljubljenec. Vdari strela va-nj iz jasnega!“

„Je to tisti beg, čegar sina si ti — —“ umoril, sem hotel reči, pa sem se premislil.

„Da, ravno tisti. Jaz sem mislil, da se je le na videz poturčil zato, da bi lajše maščeval svojega umorjenega otca in vgrabljeno sestro, a motil sem se, kajti ko je svojo vero zatajil, postal je hujši od turčina. Poturica je grozovitnejši od dušmanina.“

„In kaj je zdaj ta tvoj brat?“

„Jaz ne vem. Če je prebavil svinec, ki ga je dobil v trebuh, je še živ, če pa ne, je poginil kakor mrha“.

„Svinca je dobil v trebuh, praviš? Pa ne po tebi?“

„O ne, lastne krvi ne maram prelivati. Bil je svinec iz puške vojakov tvojega cara.“

„Tedaj je bil tvoj brat med turškimi ustajniki?“

„Da, gospodar! Pri Banjiluki ga je Bog kaznoval.“

„Pri Banjiluki? Toraj je bilo to 14. avgusta, ko so Turčini napadli našo bolnišnico.“

„Dneva jaz ne vem, pa bo že takrat. Jaz sem tisti dan bil tam blizo na gori, ker nas je pok pušek tje zvabil. Radi bi bili mi napadli dušmanine od zadej, pa nismo imeli orožja, zato smo se poskrili po grmovji. Kar pridrdra po ravno ti cesti velika četa vojakov tvojega cara s tistimi velikimi rumenimi cevmi in vdarijo po lopovih. Kar naenkrat je bilo vse pri kraji, turčini razkropljeni so zbežali na vse strani, veliko jih je teklo tudi memo nas. Ko je strel potihnil, grem jaz tudi po grmovji navzdol, in tam mi pride naproti —“

„Pa ne tvoj brat?“

„Da, moj brat! Drži se za trebuh in ko zagleda mene in me spozna, prosi me, da bi mu pomagal dalje vsaj do studenca, ker ga strašno žeja. ‚Naj ti pomaga tvoj novi bog Allah — pa rečem jaz — ti nisi moj brat več‘. Na to ga pustim in grem navzdol, on pa navzgor, komaj se je vlekel. Če še živi ali ne, tega ne vem. Najbrže je poginil za kakim grmom in zdaj živali njegovo meso trgajo, če jim ni pregnjusno.“

Ta pogovor je vidno prijel se mojega nosača, pa tudi mene, ker sem iz njega spoznal, da so povsod renegati, vzlasti med slovanskimi narodi, in da jim je povsod enako zaničevanje. Oba sva omolknila in premišljevala, dokler naju ni prebudila četa konjikov, ki je silno naglo memu naju jahala. Pogovarjala sva se še na dalje, a bolj o navadnih rečéh. Konečno sem ga prašal še:

„Ali bo tebi in tvojim znancem ljubo, če postane naš car tudi vaš car?“

„Bože mili daj to“ — je njegov odgovor in čeravno je imel na rokah precej teže, ji je vendar vzdignil moleč proti nebu. „Pod nekrsta (Turka) ne gremo nazaj, rajši vsi poginemo.“

„Ali znaš čitati ali pisati?“ — ga poprašam še, ker se mi čudno zdi, da toliko vé.

„Bože mili, da bi znal!“

„Od kodi pa veš toliko o našem caru?“

„Od mile majke svoje, ki mi je pripovedovala, da nas bo enkrat odrešil beli car.“

„Tvoja majka je tudi že umrla?“

„Da, srce jej je počilo žalosti.“

„Ti si jo gotovo rad imel?“

„Oj, gospodar, kako!“

Pri tem se vderó hrustu po licih solze, katere si briše z rokalom, da bi jih jaz ne videl. A jaz mu pa rečem: „Nič se ne sramuj solzá po materi, one so znamenje, da je bila vrla žena, ker je zapustila vrlega sina“.

Potolažil se je, a vendar ni bil več tako zgovoren, kakor prej, dajal je na vsako vprašanje le kratek odgovor. Ko prideva slednjič v Banjoluko in mi oddá svojo pezo, sežem v žep, da bi mu plačal pot.

„Ne, gospodar“ — pa me brž vstavi — „tebi bi nesel robo do konca sveta. Ko si me spomnil moje mile majke, sem se zamislil v njo in ta mi je rekla, da od tebe ne smem nič vzeti. Bože s tabo!“

Tako mi hoče kar izmuzniti se, a jaz ga primem za roko in mu rečem, da je tudi meni moja majka, katere sem se spomnil, rekla, da moram dati mu za pot še enkrat toliko, kakor sva se zmenila. Še le potem je

vzel denar in odšel ves zamišljen. Spomin na milo majko ga je bil popolnoma omečil. Narod, ki ima take matere in sinove, pač zasluži kaj boljšega, nego je turško trinoštvo. (Dal. prih.)

Mnogovrstne novice.

* *Sveto leto* se je začelo v nedeljo 2. marca in traja do 1. junija t. l., to je, do Binkoštne nedelje. Po starodavni navadi oznanjajo novi rimski papeži leto in dan potem, ko so k tej časti bili povzdignjeni, veliki jubilej ali „sveto leto“ vsem vernikom katoliške cerkve. Tako storili so tudi naš sedanji sveti oče Leon XIII.

* *Strašansk vihar v Švajci* je razsajal 21. dne svečana celo noč; najstareji ljudje ne pomnijo tacega; cele hiše je razrušil, vozove iz železnic pometal itd. Škodo cenijo na več milijonov.

* *V Celovci in okolici* je 25. dne svečana popoldne tudi razsajal hud vihar in potem je padel lepo beli sneg, ki pa je kmalu bil z rumeno-rdečkastim prahom potresen. Isti dan popoldne so v Lesini zapazili enako prikazen. — Kako to in od kod to? Nekdaj so na rdeči (krvavi) sneg pripenjali mnoge vražne misli, dandanes pa je do dobrega dokazano, da rdečo barvo snega daje rudeči prah, ki ga hudi viharji največkrat prinesó iz velike afrikanske puščave Sahare. Kaj tacega se večkrat primeri in primerilo se je nedavno tudi na planinah v Švajci in Tirolih.

* *Nemški trg Plajberg na Koroškem*, ki je znan po svojem svinčenem rudniku, je grozna nesreča zadela pustni torek. Odtrgal se je namreč plaz iz gore Dobrač, pod katerim Plajberg tako leží, da skor pol leta nimajo solnca, in zasul 6 hiš; dozdaj so še le 40 mrtvih oseb izkopali iz snega, med katerimi tudi tiste, ki so pustni torek popoldne v maškarah na ulicah bili. Vsa vožnja od Plajberga do Belaka je ustavljena in bode še več dni ustavljena ostala, čeravno 200 ljudí neprenehoma sneg kida.

* *Kónj prodalo* se je leta 1876. iz našega cesarstva v tuje dežele 37.410 v vrednosti 9 milijonov in 240.000 gold. Iz tega je razvidna velika škoda, katero so trpeli avstrijsko-ogerski konjerejci leta 1877., ko je bila prodaja kónj v tuje dežele prepovedana. Ker je bila avgusta meseca lanskega leta ta prepoved preklicana, je zadnje mesece lanskega leta zopet na tuje bilo prodanih kónj 13.683, žebet 1259.

Naši dopisi.

Iz Glamoča v Bosni 20. svečana. M. — Naj nadaljujem svoja kmetijska pisma, ker mislim, da z njimi našim kmetovalcem vstrežem. Zemlja v celi Bosni je posebno pšenici ugodna. Ker so pa zadnja leta Turki kaj malo zemljo obdelovali, kristijani pa lansko leto večidel iz dežele bežali, zato je zemlja zapuščena ostala, da se je na polji videlo le nekaj malega krompirja in koruze. Lahko si je toraj misliti, da bi ti begunci, ki so na povelje države nazaj došli, lakote poginiti morali, če ne bi se jim iz cesarskih žitnic živež dajal; tudi semena bodo na spomlad iz teh žitnic dobili. Za obleko Bošnjaki celó malo skrbijo; tako priprosta je, da si jo zna vsak sam narediti. Žene nosijo halje iz domačega sukna in za pokrivalo bel platnen prt, obutala večidel nimajo. Moški imajo hlače in plašče tudi iz domačega sukna, opanke pa iz čisto surove kože, ki si jih vsak sam naredi. Kupi se samo fes (rdeča kapa), drugo pokrivalo se tukaj ne vidi. Zunaj obutala in pokrivala je obleka Bošnjakov podobna nekdanji kranjski iz onega časa, ko ni še vsaka 12letna deklina dandanašnje nečimurnosti poznala. — Šol in učiteljev je tukaj kaj malo, a vendar se posebno mnogo Turkov nahaja, ki umejo čitati in pisati, se ve da le turški jezik. Je pa tudi kristijanov dovolj, ki čitajo knjige z latinico ali cirilico tiskane. Bošnjak je v obče bistra glava, in bi se zato prav lahko dobro izobražil. — Do vojaščine kažejo mnogo veselja, a le malo se jih vidi, ki obetajo biti lepi vojaki, kajti, ker vedno na tleh čepijo in so prisiljeni, v nizkih kočah večidel prihuljenim se držati, zato je malo ravnih fantov, kakor pri nas; sicer pa je rod močan in nepokvarjen.

V Gorici 2. marcija. — Po grdem vremenu zadnje dni pusta imamo včeraj in danes dva lepa dneva. Ali sè samima dvema ne bo ustreženo našim kmetom, ki so z vsemi deli zaostali. — Za posojilo našega mesta, o katerem sem uni pot pisal, dognano in pripravljeno je uže vse; ne manjka druzega, ko začeti izdajati obligacije. Obligacije bodo po 1000 in po 100 gold.; spečavala jih bode kreditna ustanova dunajska, oziroma podružnica njena v Trstu. Te podružnice ravnatelju (Osk. Gentiluomo-u), ki se je veliko prizadeval, da se je pogodba z ustanovo kreditno vspešno dognala, podelilo je naše starešinstvo na pepelnico častno meščanstvo. Izvoljen je izmed mest. starešinstva odbor (5 mož), ki ima vso kreditno operacijo nadzorovati, kakor jo po drugi strani kontroluje deželni odbor. Stvar stojí tedaj na zanesljivi podlagi. — Pet let je preteklo, odkar je nekdo položil petardo v Stabile-novi hiši na Travniku, ki je počila in precej strahu in škode storila. Bilo je to namreč 1. decembra 1873, ko se je obhajala 25letnica cesarjeve vlade. In še le zdaj ga je zaslužena kazen zadela; obsojen je na 3 leta trde ječe. Imé mu je Peter Bressan (iz Ogleja); bil je krojač in nekaj časa kavarnični strežaj v Trstu. — Novega državnega pravdnika in podpravdnika bomo imeli; sedanja dva gresta v Trst. Imena znabiti že v prihodnjem listu naznanim. — Dosihmal je le bolj Lahe gnala — nesreča v Ameriko, zdaj se je lotila omótica tudi Slovencev. Kakih šest gospodarjev iz okolice goriške se napravlja tje; nekateri pojdejo sami, drugi z družino. Kar je bil pred 60 — 70 leti našim ljudem Trst, to jim je zdaj Aleksandrija in Amerika! Trst so imeli naši stari za konec sveta; zdaj ste mlajšemu rodu Afrika in Amerika že domači deželi. Da bi le našli, česar iščejo!

Iz Doba. — 17. dne svečana smo imeli občinsko volitev, pri kateri je bil za župana izvoljen Boštijan Zarnik, posestnik iz Doba, — za svetovalce pa so bili izvoljeni France Iglič, Miha Starè in France Videmšek, posestniki iz Doba.

Z Vrhnike 2. marca. — Ali jih pač vidite Muleja, Obrezo in Goloba, kako poparjeni okoli tavajo, podobni starim jungfravam, ki so na pepelnično sredo ploh vlekle, ker niso moža dobile! Zakaj pa je ta trójica tako pobita? — zato, ker tudi s svojim županom je pri včerajšnji volitvi na plohu obsedela, narodnjaki pa so zmagali vkljub vsem agitacijam in zvijačam nemčurske stranke. Imela bi namreč volitev biti uže septembra meseca, pozneje je bila dvakrat razpisana, okr. komisar je zato dvakrat iz Ljubljane prišel, pa se je moral brez izvršene volitve domú vrniti. Včeraj so nemčurji vendar prišli na volišče, nadejaje se menda zmage, — al propali so kakor so dolgi in široki. Prva misel narodnih svetovalcev je bila, izvoliti si za župana zopet gosp. Ign. Al. Jelovšeka, za občino mnogozasluženega prejšnjega župana, al on se je zahvalil za to čast, katere breme je uže več let nosil. Narodnjaki so potem

hoteli občespoštovanega gosp. Franca Kotnika za župana si izbrati, al tudi on je zavoljo lastnih mnogostranskih opravil prosil dispenze. Po vsem tem so se domačini zedinili o tem, da so narodnega gosp. Petra Lenasija izvolili za župana, — za svetovalce pa so bili izvoljeni gospodje: Ign. Al. Jelovšek, Fr. Kotnik, Gregor Slabe, Jan. Brenčič, Jurij Grampovčan in Franc Trsar — vsi pošteni in previdni rodoljubi. Zato prav iz srca kličemo vsem: živili! — Novi gosp. župan naj se pa za blagor svoje občine ne vstraši županijskih težav ter si v zgled vzame svojega prednika, ki je imel dosti britkosti strpeti, pa jih je častno pretrpel — na jezo nemčurjev. Če pa misli, da bi ga vendar včasi vroča kri premagala, naj si, kakor rajnki nepozabljivi župan ljubljanski gosp. Hradecky dá v glavico sprehajalne palice vrezati besedico „flegma!“ in kedar bi ga jeza zgrabila zavoljo prevelikih sitnosti, naj ta napis na palici pogleda, pa bode miren kakor rajnki Hradecky.

Iz Podgorja 1. sušča. J. K. — Naj čitateljem „Novic“ naznanim čudno prikazen, ki smo jo videli pri nas. Ko je pustne dni deževalo, toča bila in babje pšeno, stala je bela voda, kakor mleko po vseh vodnjakih (štirnah) do pepelnice zjutraj. Res čudna prikazen, kakoršne nihče ne pomni pri nas.

Iz Ljubljane. (*Iz seje družbe kmetijske 2. dne t. m.*) nam je došlo sledeče poročilo. Na vprašanje družbe kmetijske dunajske: ali ne bi hotela družba naša se pridružiti skupnemu čestitanju vseh avstrijskih kmetijskih družeb o priliki sreberne poroke Nj. veličanstev, je odbor odgovoril, da, in za svojega zastopnika v dotični slavnostni komitè imenoval viteza Schneid-Treunfelda na Dunaji, častitega uda naše družbe kmetijske. — Dopis sl. deželnega odbora, da ga je volja o ugodnem času deželnemu inženirju gosp. Vičeljnu za 2 ali 3 tedne dopust dovoliti, da gre na Nemško gledat, kako ondi beke izrejajo, se je vzel radostno naznanje, — isto tako drugi dopis, da so se 3 učencem tukajšnje podkovske in živinozdravske šole podelile štipendije po 60 gold. — Poročilo gosp. V. Valente, magistratnega oficijala, o ribških zadevah kranjskih rek, se je z zahvalo sprejelo. — Dopis rateške kmetijske podružnice, ki radostna pozdravlja namen deželnega odbora, ravnatelja slapenske vinorejske šole gosp. R. Dolenca na Dolenjsko poslati z nalogom potovanjskega poučevanja, se je vzel v zbirko dotičnega akta, ki se naposled skupno izročí deželnemu odboru, isto tako dopis metliške podružnice, ki za motna vina poduka želí od gosp. Dolenca, ki je bil nemudoma po odboru za to naprošen. (Kakor članek na 1. strani kaže, je gosp. Dolenc prijazno vstregel želji podružnice.) — Prošnji krajnega šolskega sveta čemšeniškega za podaritev vrtnarskega orodja družba ne more vstreči, ker nima za to državne subvencije, prošnja za Hartingerjeve table se izročí c. k. deželnemu šolskemu svetu; — krajnemu šolskemu svetu na Jesenicah se naukaže za 10 gld. sadnih dreves iz družbinega vrta po znižani ceni; — isto toliko (10 gld.) se dovoli krajnemu šolskemu svetu Št. Vidškemu poleg Cerknice za nakup divjakov, če veljavno dokaže, da je občina šoli odstopila za napravo vrta potrebno zemljišče; — gosp. poštarju v Beli peči se ni mogla za drevesnico naprošena podpora dati, ker družba nima na razpolaganje nobenega zneska in če tudi bi ga imela, po normativu sl. ministerstva se podpora ne daje posamesnim osobam; — prošnja gosp. Fr. Ravnikarja, dijaka na dunajski živinozdravnišnici, se je priporočilno izročila deželnemu odboru. — Račun družbini za leto 1878. se je izročil v pretres gospodoma odbornikoma Jan. Murniku in L. Robiču, — račun družbinega vrta pa dotičnemu gospodarskemu odseku (gospodom Lasniku, Souvanu in Jeriču). — Kot udje v družbo so bili sprejeti: gospodje Franjo Ravnihar, deželni blagajnik, Dragotin Žagar, kontrolor deželne blagajnice, V. Valenta, magistratni oficijal.

— (*Iz seje deželnega odbora dne 28. febr.*) Občini Boštanjski se dovoli 20% občinska priklada na direktne davke; — deželnemu stavbinem uradu se naročí, da predloží operat za napravo dovoda potrebne vode, pokritih hodišč in notranje oprave v novi norišnici na Studencu; — občini Kranjski se naznani, da po dopisu c. kr. deželnega predsedstva ministerstvo prošnje deželnega zbora za obstanek niže gimnazije v Kranji ni predložilo Njegovemu Veličanstvu in da bi se o tem le potem moglo še dalje pogajati, ako bi se mestna občina ali pa dežela zavezala, k troškom za gimnazijo priplačevati; — na dotični dopis se deželnemu šolskemu svetu odgovorí, da deželni odbor ne dovoli v to, da bi se plače učiteljev veronauka v ljudskih šolah na normalno šolski zaklad prevzele, in da o tem more le deželni zbor sklepati.

— (*Preskušnje za učenke babištva*) na tukajšnji babiški šoli v slovenskem razredu, vršile so se 27. in 28. februarija. Učenk bilo je v tem polletnem oddelku 15: 14 Slovenk, med njimi ena iz Štajarskega, ena pa Hrvatica. Izpraševala sta zraven profesorja dr. Valente, c. k. zdravstveni svetovalec dr. vitez Stöckl in pa primarij dr. Karol Bleiweis. 5 jih je prestalo preskušnjo prav dobro, 8 dobro in 1 dovoljno, ena pa mora zavoljo slabega vspeha preskušnjo ponavljati čez 6 tednov.

— (*Iz Nevesinja v Hercegovini*) je od ondašnjega telegrafnega vodstva naša kmetijska družba prejela veliko naročilo na rožni krompir, jaro rž, oves, koruzo, grah, Cugmajerjev plug in druzih rečí več. Vodstvo piše, da v Hercegovini ni nikakoršnega semena dobiti, poljsko orodje izvira iz prejšnjega stoletja in ni za nobeno rabo. Nevesinjsko polje pa obsega več milj rodovitne zemlje, ki pa celó nič obdelana ni. Ono hoče ljudstvu dober izgled biti in ga na delo spodbuditi.

— (*Občni zbor tukajšnje hranilnice*) je za dobrodeljne in koristne deželne naprave odločil 8200 gold. darovati. Lep znesek! Vodstvo je izkazalo, da se je hranilnično premoženje lani pomnožilo za 907.128 gold. 98 kr.

— O prihodu gosp. Šolarja v Dalmacijo beremo v „Vaterl.“ dopisu iz Zadra med drugim to le: Pri nas v šolah in uradnijah še zmirom nadvladuje italijanski jezik hrvatščino, kateri gre pred Bogom in svetom v slovanski naši deželi prvo mesto. Še le zadnji čas se je o šolstvu majhen korak na bolje storil s tem, da so sovraženega šolskega nadzornika Zaricha odstranili in gospoda Šolarja iz Ljubljane le-sem poklicali, ki je v narodnih zadevah na dobrem glasu. On je bil v naši deželi jako prijazno sprejet, al to nas ne bo oviralo, da ne bi mu pazljivo na prste gledali, kako bode postopal. Slovanska naša dežela bode od njega tirjala, da se po njem v preparandijah ravno tako, kakor v gimnazijah in realkah vzbudi narodni duh in mladina za narodni živelj odgoja povsod tam, kjer so dozdaj laške simpatije cvele. Oni krivi rabi, da se najumnejši sinovi domovine naši hrvatski materi odtegujejo in pa po lahonski srednji šoli orodje postajajo italijanski propagandi, mora vsakako zdaj konec biti. Če bi dosedanji položaji ostali, bati se je resnih konfliktov. Narodne pravice se morajo uresničiti.

— Dalmatinski „Narodni list“ naznanja, da od ljubljanskega c. kr. pravdništva zavolja govora pri banketu o dr. Bleiweisovi 70letnici zažugana pravda je ustavljena.

— Za 29. dan t. m. je razpisana volitev deželnega poslanca iz vrste velikih posestnikov na mesto viteza Vestenecka. Dokler žalibog pri veliki večini grajščakov vlada zahtevam narodne ravnopravnosti nasprotni duh, nas ne briga celó nič, ali imajo Petra ali Pavla na svojih klopéh.

— (*Poziv.*) Občni zbor „Matice slovenske" bode v sredo 12. dne t. m. ob 4. uri popoludne v čitalnični dvorani, katerega naj bi se ne le tukajšnji, temuč tudi vnanji gg. udje obilo udeležili, ako ne osobno, pa vsaj z volilnimi listi, ker pri volitvah odbornikov „Matice slovenske" vštevajo se tudi volilni listi tistih udov, ki sicer ne pridejo sami k zboru, pa vendar volilne liste s svojeročnim podpisom odboru pošljejo.

— (*Zahvala.*) Sl. hranilnici kranjski, ki je po sklepu občnega zbora dne 27. februarija t. l. obdarovala med drugimi dobrodelnimi zavodi tudi „Narodno šolo" s stotakom, izrekuje prisrčno zahvalo za blagodušno podporo Nar. šole odbor.

— (*Čitalnica*) napravi proti koncu tega meseca „besedo", v kateri se boste s pripomočjo dramatičnega društva predstavili dve gledališki igri.

— (*Oglas.*) **Ruski lan je tukaj.** Naročniki naj brž pridejo po-nj!

Pisarnica družbe kmetijske.

— (*1. imenik dobitkov za loterijo na korist hiralnice in sirotnišnice*) naznanja sledeča imena dobrotnikov, ki so darovali dobitke: Presvitli cesar Franjo Josip in presvitla cesarica Elizabeta, svetli nadvojvode Albreht, Karol Ludevik in Rainer, nadvojvodinja Würtemberg Marija Terezija, grofinji Antonija in Gabrijela Auersperg, grof Henrik Coudenhove, komtur nemškega vitežkega reda, gosp. Dominik, zdravnik, gosp. Engelhofer, fabrikant, gosp. Freiberger, klepar, baron Gudenau, gospodičina Haidrich, baronica Hauser, gosp. pl. Hillmayer, korar, pl. Infeld Ludevik, trgovec na Dunaji, gosp. Jeriha v Škofji loki, gospodičina Jesenko, gospodičina Jeraj, dr. Keesbacher, gospá pl. Kallina, gospá pl. Kaltenegger, gosp. Krištofer v Št. Ožbaldu, gospa Kronberger, grofinja Lazarini, gosp. Levičnik, župnik v Polji, Leykam-Josefsthalska delniška družba, baronica Lilienstein, gosp. Lukman Karol, gospodičina Maršalek, gospodičina Martinak, gospod Matschek, zlatar, gospodičina Viktoria Melzer, gospod Pfeifer, dež. koncipist, gospod Pirnat, posestnik, gosp. dr. Poklukar, gospa Radič, odvetnikova udova, gospod Reichel, ključarski mojster v Gradcu, baronica Roche roj. pl. Gallenstein, gosp. Rozman, katehet, gosp. Samasa Alb., gosp. vitez Schneid-Treuenfeld, c. kr. dvorni tajnik, gospodičina Schulz, učiteljica, gospod Karol Tavčar in njegova sopruga, nunski samostan v Škofji Loki in v Ljubljani, gosp. Volc korar, prof. Zamejec, gospodičina Aschbacher, gospa Karolina Bleiweis, mnogo neimenovanih dobrotnikov.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — 27. dne p. m. ste delegaciji v Budapeštu začeli zborovanje. Skupno ministerstvo jima je v obravnavo izročilo 3 predloge, ki so tičejo stroškov o zasedi Bosne in Hercegovine za lansko in letošnje leto. Če tudi Herbsta in Giskre ni v delegaciji, bodo vendar nekateri poherbsteni delegati ovire delali ugodni rešitvi, al njih trud bode brež vspeha. Kar je treba „novi Avstriji", to mora biti.

— Volitve poslancev v državni zbor bodo neki še le v jeseni o prvi polovici septembra meseca. Po takem se bode novi državni zbor začel še le oktobra meseca.

— Ministru Stremajerju vendar ni obveljalo, da bi bil samostanom frančiškanov in kapucinov odtegnil sto let navadno državno podporo.

Ogersko. — V tukajšnjem državnem zboru je o razpravi proračuna za letošnje leto, po katerem naj bi Hrvatska zopet škodo trpela, govoril 27. svečana tudi vladni Hrvat Živković, ki je dejal, da hrvatski poslanci niso le zategadel prišli v tolikem številu v Pešto, da bi samo glasovali, ampak zato, ker hočejo svojo patriotično dolžnost izvršiti. Vsega obstoječega zla je krivo le slabo gospodarstvo prejšnjih let, dejal je. Hoteli smo (na Ogerskem) kar na hip postati kulturna država, in to je požrlo velikanske svote. Zdanja vlada — nadaljeval je Živković — je vse mogoče storila, da bi stanje oboljšala. Vnanja politika, kakoršno si je „neodvisna" stranka želela, povekšala bi le deficit. Okupacijo Bosne in Hercegovine je Evropa sankcijonirala, in kdor zasede ministerske stole, ta mora glasovati za zasedenje Bosne, rekel je. — To je res skrajnost oportunstva hrvatske politike.

— Ogerske finance so strašno slabe. Od leta 1875. so se davki za 30 milijonov povikšali, vsako leto znaša primanjkava 28 milijonov, in za obresti dolgá, ki ga Ogerska ima, je vsako leto plačevati 96 milijonov.

Hrvatsko. — V več krajih vojaške granice pa tudi v Dalmaciji imajo govejo kugo.

Grško. — Dogovori med Turčijo nimajo nobenega vspeha. Turki nočejo izpolniti tega, kar tirjajo Grki, naslonjeni na berolinskega dogovora nejasne obljube; če bodo hoteli kaj doseči, treba bode pot nastopiti, po katerem sta hodili Srbija in Črna gora. A Grecija, se zdi, nima poguma.

Z Bolgarije. — Dne 22. p. m. je v starem bolgarskem mestu Trnovem sešla se bolgarska skupščina, katero je z nagovorom odprl ruski komisar Dondukov-Korsakov. Skupščina ima zdaj dvoje dognati: sprejeti ustavo in voliti kneza. V nji se snujete dve stranki: prva, zmerna, se hoče vdati sklepom berolinske pogodbe, po kateri ima biti Bolgarija razdeljena v dva dela — Bolgarija nad in pod Balkanom, — druga napredna, pa zahteva Bolgarijo združeno z Rumelijo tako, da bodo vsi Bolgari skupljeni v eni državi. Prvi stranki na čelu je Balabanov, a drugo vodi Zaakov. V skupščino so bili prišli tudi poslanci iz Rumelije, pa Dondukov, Drinov in francoski komisar so dosegli to, da so bili izključeni iz sej, dokler evropske oblasti tega vprašanja ne rešijo. Sploh pa ves bolgarski narod hoče biti združen ves, ne pretrgan, za to se moli po vseh cerkvah. — Ustava bolgarska, skupščini predložena, obsega 170 paragrafov in je v obče prav dobra; veljati ima pet let, potem se lahko spremení ali popravi, če sklenete to dve tretjini skupščine. — Kneza voliti gre skupščini po berolinski pogodbi brez vsega vnanjega vpliva, le ne iz kake evropske vladajoče rodovine.

Žitna cena

v Ljubljani 22. februarija 1879.

Hektoliter: pšenice domače 6 gold. 50 kr. — banaške 8 gold. 24 kr. — turšice 4 gold. 20 kr. — soršice 5 gold. 83 kr. — rží 4 gold. 34 kr. — ječmena 4 gold. 6 kr. — prosa 4 gold. 71 kr. — ajde 4 gold. 55 kr. — ovsa 2 gold. 60 kr. — Krompir 3 gold. 3 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih naslednikov v Ljubljani.